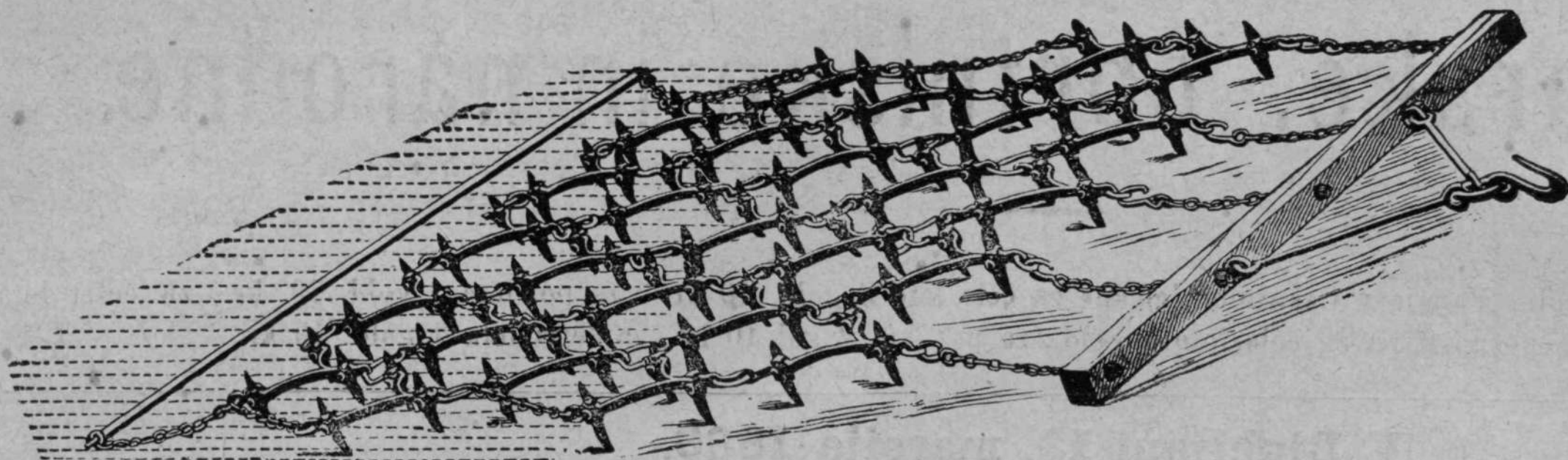

brana starega načina, pod. 5. pa, ki jih dela nova brana, in lahko vidiš, da je uspeh druge dvojen mimo prve.

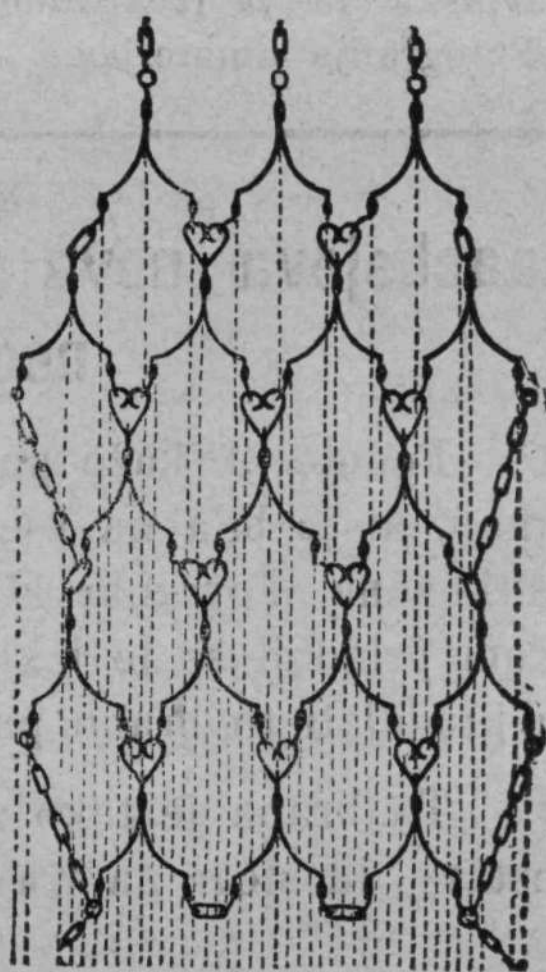
S 7^c_m dolgimi, nožu podobnimi klini je brana za poravnavanje krtin, za podvlačevanje gnoja, za brananje travnikov, za pokončevanje podleska itd.

Podoba 2.

Kratki in štiriobati klini služijo le tedaj, kadar nočemo zemlje pregloboko raniti, ali če hočemo po travniku samo mah populiti. Kdor travnik dvakrat prebrana, temu zadostuje kratka stran klinov.

Na njivi rabi ta brana kakor navadna, samo delo njeno je boljše. E. Kühne v Wieselburgu izdeluje te brane 1'35^m/, 1'65^m/, 1'95^m/ široke, ter težke po 57, 68 in 80^{kg} po 35, 40 in 45 gold. Lahka brana je za enega težkega konja, srednja za dva lahka konja in težka za dva močna konja.

Podoba 5.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

101.

Luksus.

Takov je luksus niže gospodarske kulture, in to se opaža tudi dandanes. Kmetica ljubi pisane robce in razen lišp od stekla. Nekatere vrste meščani lepoticijo se radi z masivno, ali neokusno izdelano zlatnino in srebrnino, na pr. z debelimi in širokimi prstani na roki, z velikimi lanci pri žepnej uri, žene ali gospe z drago in neokusno obleko itd.

Kdor pa stoji na višji stopnji kulture, ne išče takega luksusa, temveč hrepeni po plemenitejšem užitku. Vsak želi več komforta v stanovanju, hrani, obleki in

lišpu. In v tem vidimo veliko razliko mej novimi in starimi časi. V stanovanju priprostega človeka je dandanes več komforta, kakor ga je bilo nekdanj na dvoru velikega bogataša. Za angleškega kralja Alfreda vele, da je delal pri svetiljki, kakoršne dandanes niti v hlevu ne rabimo. Hčere kraljeve so nekdanj same vrezovale in

šivale obleko. Ana Boleyn, in druge dvorske gospe na dvoru angleškega kralja Henrika VIII. so jedle zjutraj pečeno meso, slanino in pile pivo. Poraba kositrenih žlic, skled in drugo temu tako, smatralo se je za luksus. Nek beneški letopisec srednjega veka omenja kot nenavadnega luksusa,

da je žena doževa jedla z zlatimi vilicami mesto s prsti, in to je bila taka prevzetnost, da je Bog strašno kaznil ono ženo zbog tega. Grof Adam Oršić v svojih spominih pohvalno omenja Hrvatice s prve polovice osemnajstega stoletja, da so živele priprosto, pridno gospodinje, in govorile samo hrvatski. Tisti čas je imel jedini zagrebški škof kočijo v pravem pomenu besede.

Ti primeri pokazujejo, da so nekdanj ljudje mnogo tega imeli za luksus, kar mi dandanes uvrščujemo mej potrebne stvari, ali vsaj mej takove, katerih si more tudi manj imovit človek omisliti. In res si jih more, ker je obrt in gospodarstvo v obče napredovalo, mnoge reči so vrlo v ceno, ki so bile nekdanj drage.

Pa tudi na tej višji stopnji razvoja je dosta škodljivega, negospodarskega luksusa, samo da se ne pojavlja v onej odurnej podobi kakor nekdanj. Sedanjemu luksusu in žalostnej modi, vzlasti v obleki ženstva, bodisi gosposkega ali kmečkega, ne dade se odrekati neka smešna pretiranost in izredna nespametna zapravljalivost.

Kedar začne narod propadati, njegov luksus postaje ne glede na druge napake, prav budalast in nečudoreden. Za malenkosti se izdajajo ogromne svote, in človek mora, kedar sliši ali čita take reči, vprašati sam sebe: Ali je mogoče kaj takega pri zdravej pameti? Ogromna rimska država, velika v svojem razvoju, v kreposti svojih državljanov, daje najalostnejši izgled zapravljalivosti. Naj zadoščuje par izgledov. Konzul Lepid si je zgradil v Rimu palačo, sijajno in ogromno, kakoršne svet popreje ni videl, trideset let pozneje je bila ta palača uvrščena mej privatne hiše druge vrste. Neron je dal za jedno murinsko šalico 300 talentov, v našem denarju okoli 740.000 gold. Ribe so samo take jedli, katere so videli žive na mizi v vodi. Pretiranost in spačenost okusa je hvalila jedi od jezikov slavčevih in možgan nojevih. Kako nespodobna je bila obleka, ni da bi govorili. Hortenzij je zalival drevesa na svojem vrtu z vinom, glasoviti rimski glumec Ezop je pogostil nek pot goste svoje tako zapravljalivo, da je samo jed v enej

skledi, ki so jo postavili na mizo, veljala do 70.000 gld. Kleopatra, Kaligula in drugi zapravlživci in zapravljivke so raztvarjali biser v vinu, pa ne zato, da bode okusnejše, temveč zato, da bode dražje.

Takih izgledov nam navajajo starodavni pisatelji. Kdo bi v teh delih mogel spoznati one stare Rimce, katerih najbogatejši ni imel toliko zemlje, kolikor so je pozneje robovi potrebovali za svoje ribnjake; kateri so Cincinata poklicali od pluga na diktaturo; o katerih je rekel minister kralja Pira, da je njihov senat zbor samih kraljev! In če jih tudi ni luksur upropastil, vendar je mnogo pripomogel k propasti rimske države.

Luksus je imel vselej svojih nasprotnikov, nekdanj in dandanes. Da mu zastavijo pot, izdajali so državni zakone proti njemu. Vzlasti so gledali ustaviti luksur v obleki, v gostbah in v pogrebščinah. V Rimu so nastojali z zakonom zaprečiti zapravlživost v gostbah, v Francoskej v lepotiču in obleki. V Rimu so zabranjevali kupovati in piti grško vino, pogostiti večje število prijateljev, kakor je bilo dopuščeno, določevali so, koliko bodi na mizi srebrnine itd.

Ali ni bil vselej luksur jedini razlog, da so proti njemu ustajali, bilo je še drugih. Uplivali so tu tudi oziri stanovski. V srednjem veku so zapretili s smrtno kaznijo ljudem neplemitim, ako bi se tako oblačili, kakor se je oblačilo plemstvo. Natančno so določili in zapovedali, od kakošnega blaga obleko sme nositi rokodelc in njegova žena, od kakošnega trgovec, koliko in kakošnih lepotin more imeti in nositi žena neplemičeva, s kratka, vsak se je moral oblačiti in nositi po svojem stanu. V Nemcih so izdali zakon, ako bi se žena mojstrova pokazala v obleki s šlepom, da jo treba peljati k mestnej gosposki in jej odrezati ali odstriči „oni rep“ do kolen.

Bili so tudi zakoni zoper kavo, sladkor in tobak. Ali vsi ti zakoni, naj so bili še tako strogi, niso izdali. Sladki kofek in grdi tobak sta se širila kot kuga po Evropi. Kedar so vlade sprevidele, da s takimi sredstvi se ne daje nič doseči, ubrale so drugo pot. Mesto da z zakoni zabranjujejo tako uporabo, vdarile so davek na take predmete. Puši in njuši, če hočeš, ali plačaj, pij kavo, ali plačaj. Ta postopek je gotovo pametnejši, praktičnejši in koristnejši. Država pograbi vsako leto lepih dohodkov, a ne dela sile nikomur. Obžalujemo samo to, da so razni tobaki in jeruši še vse premalo poskočili v ceni.

(Dalje nasled.)

Trgovska in obrtniška zbornica.

(Dalje.)

III. Gospod zbornični svetnik Ivan Baumgartner poroča o tarifih avstro-ogerskega Lojda. Ker kranjski obrtniki, izimši malo njih, ki imajo svoja osrednja rav-

nateljstva v drugih zborničnih okrajih, imajo le neznaten direkten promet z avstro-ogerskim Lojdom, ni mogel odsek na podstavi izkušenj, ki so jih pridobili pojedini obrtniki, presojati pojedine tarife. Ker pa so tarifi severno-nemškega Lojda in tudi drugih družeb nižji nego tarifi avstro-ogerskega Lojda, in ker vsled tega ne stori Lojd teliko, da bi se oživil in olajšal trgovski promet, kolikor je storiti poklican, in ker bi Trst le tedaj mogel uspešno tekrovati z drugimi pristanišči, ako bi tarifi dajali polakšice trgovskemu prometu, zato predlaga odsek: Slavna zbornica naj se izjavi v rečenem zmislu. Predlog je bil sprejet.

IV. Gospod zbornični svetnik Karol Luckmann poroča, da je trgovska in obrtniška zbornica v Ljubnem poslala prepis peticije, s katero se je obrnila do visokega c. kr. trgovskega ministerstva zaradi snovanja gostilničarskih strokovnih šol, ter prosi, naj naša zbornica to peticijo podpira.

Slavna zbornica navaja v prošnji, da se v obče čuti potreba, da se gostilničarski obrt povzdigne, kajti ako bi se povzdignil, dosegli bi s tem, da bi privabili tujce v razne kraje, da bi oživel občevanje z njimi ter da bi s tem odprli tujcem kraje do zdaj še malo obiskovane.

Povzdigniti gostilničarski obrt pa je le mogoče, ako bodo vse osebe pri gostilničarskem obrtu imele primerno izobraženje in vsaj toliko splošnega znanja, kolikor je potreba za umno izvrševanje gostilničarskega obrta. Gostilničar mora imeti potrebno znanje, da ve, kje je dobro in ceno kupovati, kar potrebuje za klet in kuhinjo, kajti kadar bo to vedel, mogel bode tudi gostom ceno in dobro streči.

Tak prevrat pri gostilničarjih mora se vršiti le polagoma, kajti izobražen gostilničarski narastaj bode le počasi prihajal.

Najlaže bi se ta prevrat dosegel, ako se osnujejo gostilničarske strokovne šole, in zato je rečena zbornica naprosila visoko c. kr. trgovsko ministerstvo, naj ono za zdaj osnuje tako gostilničarsko strokovno šolo, in sicer na Dunaju.

Pouk bi trajal tri leta in učenci naj bi se sprejemali v šolo počenši od 14. leta.

Razven lepomisja in pravomisja, praktičnega računstva, zemljepisa, narodoznanstva, kakor tudi nauka o blagonravnosti in navadah, modernih jezikov, knjigovodstva, lepega vedenja, učilo naj bi se tudi v teh šolah kletarstvo, kako je treba streči, nakupovati za kuhinjo in kako je treba v obče gospodariti.

Na ta način in s temi sredstvi misli slavna zbornica v Ljubnem v obče povzdigniti gostilničarski obrt. Odsek pa je uverjen, da so razmere na pr. na Dunaju drugačne, nego po malih mestih, in če tudi je le v korist občinstvu, ako gostilničarsko osobje doseže stopinjo izobraženosti in znanja, do katerega mu želi pomagati rečena zbornica z omenjeno peticijo, vendar ne spoznaje za potrebno, niti ne nahaja razlogov v gostil-